

„Poznać przeszłość” klasa 2 liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy

Podstawa programowa 2022

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Europa i Nowy Świat						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Podróż dookoła świata Znaczenie wielkich odkryć geograficznych Cywilizacje prekolumbijskie i ich osiągnięcia 	– lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcy Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	– stosuje pojęcie <i>karawela</i> – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia ludy prekolumbijskie zamieszkujące Amerykę Środkową i Andy – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana	– stosuje pojęcia: <i>busola, cywilizacja prekolumbijska</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: postanowienia traktatu w Tordesillas (1494), wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa, – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie	– stosuje pojęcia: <i>karaka, kwadrant, astrolabium, laska św. Jakuba</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie, założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415), pokonanie przesmyku łączącego Amerykę Północną z Południową przez Hiszpanów (1513) – identyfikuje postacie: Juana Sebastiána Elcaño, Ameriga Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w	– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków

		<p>– wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych</p>	<p>– przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana</p>	<p>ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem – wymienia osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków</p>	<p>organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Ameriga Vespucciego dla wiedzy geograficznej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	
<p>Podboje kolonialne i ich skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój państwa Azteków • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Handel kolonialny • Niewolnictwo w Nowym Świecie • Gospodarka europejska po 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkwista, konkwistador, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–1521), Francisca Pizarra (1530–1533)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura, inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i> – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce – przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>giełda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo ekstensywne</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500) – identyfikuje postacie:</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543) – identyfikuje postać Tupaca Amaru – przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala – przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych – ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p>

	<p>odkryciach geograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skutki ekspansji kolonialnej 	<p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu – wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tego procesu)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>Montezumy, Atahualpy</p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta</p> <p>– omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p>	<p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p> <p>– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>
Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Sztuka renesansu • Architektura czasów odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450)</p> <p>– identyfikuje postacie:</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie: Francesca</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>manieryzm, inkunabuł</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Rabelais’go, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i</p>

		<p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>William Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga,</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>Petrarki, Dantego Alighieri, Niccolò Machiavellego, Giovanniego Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More’a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santięgo</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa More’a, Niccolò Machiavellego – przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Hansa Holbeina Młodsze, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissoli</p> <p>– opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowego okresu renesansu</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	literatury doby renesansu
Reformacja w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji 	– stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i>	– stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt</i>	– stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek</i>	– identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa	– porównuje zasady nowych wyznań:

	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	<p>– lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki reformacji</p>	<p><i>supremacji, kościół narodowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie Aktu supremacyjnego (1534)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Müntzera</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra</p> <p>– omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych</p> <p>– omawia przebieg reformacji w Europie (wskazując na związki</p>	<p><i>Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej</p> <p>– przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego</p> <p>– omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p>	<p>Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki przyniosła radykalizacja nurtów reformacji</p> <p>– opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie</p> <p>– przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	<p>luteńskiego, kalwińskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji</p>
--	--	--	---	--	--	---

			przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)			
Reforma katolicka	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>– wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>– przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego, Loyoli, Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>– przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wojnę w Niderlandach (1566–1648), wprowadzenie kalendarza gregoriańskiego (1582)</p> <p>– identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>gezowie, panteizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów (1588)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zmiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						

<p>Panowanie ostatnich Jagiellonów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie synów Kazimierza Jagiellończyka • Walka o wpływy nad Bałtykiem • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Szkolnictwo i nauka • Literatura renesansu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>hołd pruski, teoria heliocentryczna, arras</i></p> <p>– lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>– wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego</p> <p>– przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego</p> <p>– wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</p> <p>– omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura sowizdrzalska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)</p> <p>– identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Gottharda Kettlera, Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię</p> <p>– charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach</p>	<p>– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w.</p> <p>– przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka</p> <p>– przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p> <p>– wymienia charakterystyczne</p>	<p>– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.</p> <p>– ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus</p> <p>– ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p> <p>– ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>– ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>
--	--	--	---	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich - omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce - wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu 	<p>Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant - wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych - przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce 	<p>cechy architektury renesansowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu - wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego 	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> - lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505) - identyfikuje postacie: Zygmunta 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> - lokalizuje w czasie: przywilej koszycki (1374), przywileje jedlneńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562-1563) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> - lokalizuje w czasie: przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) - identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego - przedstawia przyczyny wzrostu 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcyjna vivente rege</i> - lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów - charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej - ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

		<p>Starego, Zygmunta Augusta</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu - wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej - opisuje kompetencje sejmu walnego - omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego - wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki - przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<p>znaczenia szlachty w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów - przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich - omawia rodzaje sejmów - charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego - wyjaśnia, jakie były okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego - wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 		
<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> - lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) - wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i> - lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596) - identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unicy, dyzunicy</i> - lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), otwarcie Akademii Wileńskiej (1579) - identyfikuje postacie: Jana 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562-1565) - identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka - wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie

		<p>– wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów</p> <p>– charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce</p>	<p>Łaskiego Młodszeo, Stanisława Hozjusza</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce– przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich</p> <p>– omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>wyznań reformowanych</p> <p>– przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji</p>	
<p>Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana</i></p> <p>– charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i></p> <p>– przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: statut warcki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i></p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza systemem stanowym w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję</p>	<p>– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.</p> <p>– ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka</p>

		gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej	gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	– omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego	niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy – omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.	folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim – ocenia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita • Pierwsze bezkrólewie • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Krótkie panowanie Henryka Walezego 	<p>– stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie unię lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Augusta, Henryka Walezjusza</p> <p>– wymienia postanowienia unii lubelskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Jagiellonki</p> <p>– wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r.,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>interrex</i></p> <p>– lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego</p> <p>– przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i></p> <p>– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>– omawia sytuację w okresie pierwszego bezkrólewia</p>	<p>– ocenia skutki unii lubelskiej</p> <p>– ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej j Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta – ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) - wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich 	<p>Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta - omawia przebieg sejmiku lubelskiego w 1569 r. - opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki - opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji - wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji - wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie 	<p>dążył do unii realnej z Litwą</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej - omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wymienia kandydatów do korony polskiej w 1573 r. - opisuje panowanie Henryka Walezkiego 		<p>polsko-litewskim</p>
Rozdział III. Europa w XVII w.						
<p>Nowe potęgi europejskie w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek znaczenia Hiszpanii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad Bałtykiem 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) - identyfikuje postacie: Iwana IV 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta, Wielka Smuta</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: bitwę pod Mohaczem (1526), zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657), 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie przybycia purytanów do Ameryki (1620) - omawia proces budowania w rejonie Bałtyku potęgi Szwecji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.

	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa imperium moskiewskiego • Kres ekspansji tureckiej 	<p>Groźnego, Jana Sobieskiego</p> <p>– wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie</p> <p>– wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów</p>	<p>Lepanto (1571), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Romanowa, Gustawa II Adolfa, Sulejmana Wspaniałego</p> <p>– przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe</p> <p>– omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.</p>	<p>zawarcie Ligi Świętej (1684)– identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma, Kary Mustafy</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie</p> <p>– wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku</p> <p>– przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie</p>	<p>i Prus w XVII w. (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)– rozstrzyga, czy szwedzkie dążenia do uczynienia Bałtyku wewnętrznym morzem były bliskie realizacji w XVII w.</p>	
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Pierwszy minister Mazarin • Rządy Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządy osobiste Ludwika XIV (1661–1715)</p> <p>– identyfikuje postacie: Armanda de</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>intendant, merkantylizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642)</p> <p>– identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, Jeana-Baptiste’a Colberta</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni reuniony</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie</p>	<p>– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niesło skupienie władzy w rękach jednej osoby</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Francuska polityka zagraniczna 	<p>Richelieu, Ludwika XIV</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji 	
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny Okres czeski (1618–1624) Okres duński (1624–1629) Okres szwedzki (1630–1635) Okres francuski (1635–1648) Pokój westfalski Skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej (wskazując na związki przyczynowo- 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka</i>, <i>Liga Katolicka</i>, <i>defenestracja praska</i> lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcie <i>edyktu restytucyjnego</i> identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki wojny trzydziestoletniej ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i Czechy

		skutkowe w ramach tego procesu)	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Gustawa II Adolfa - wymienia etapy wojny trzydziestoletniej - wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf - wymienia postanowienia pokoju westfalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postaci: Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina - omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej - opisuje etapy wojny trzydziestoletniej 		
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> - lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642-1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689) identyfikuje postać Olivera Cromwella - wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell - przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i> - lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebny rewolucję (1688) - identyfikuje postaci: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego - wymienia przyczyny rewolucji angielskiej - przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i> - lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) - identyfikuje postaci: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta - przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650) - identyfikuje postać Anny Stuart - omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji - charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej - wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów 	- ocenia znaczenie rewolucji angielskiej

			<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja - wymienia postanowienia Deklaracji praw 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg rewolucji angielskiej - charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella - omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów 		
Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Malarstwo barokowe • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>barok</i> - lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.) - identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona - wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>empyryzm, racjonalizm</i> - identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza - wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików - przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>malarstwo iluzjonistyczne, rokoko</i> - identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannes Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia Vivaldiego - wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw - charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku - omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Artemisa Gentileschi, Fransa Hals, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego - wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich - przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ kultury baroku na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków
Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej						

<p>Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Konflikt Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Wojna z Moskwą • Król i kanclerz • Trzecie bezkrólewie i podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Rokosz Zebrzydowskiego • Długie panowanie Zygmunta III Wazy 	<p>– lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją</p> <p>– wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608)–</p> <p>identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego, Mikołaja Zebrzydowskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego</p> <p>– charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy</p> <p>– przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą (wskazując na związki przyczynowo-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577), bitwę pod Guzowem (1607)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <p>– identyfikuje postać Samuela Zborowskiego</p> <p>– przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem</p> <p>– omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego–wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588)</p> <p>– identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego</p> <p>– podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty</p>	<p>– ocenia panowanie Stefana Batorego</p>
---	---	--	---	--	---	--

			skutkowe w ramach tego procesu)	– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego		
Wojny na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Wojna o Smoleńsk • Kozacy • Wybuch powstania Chmielnickiego • Od Zbaraża do Batoha • Moskwa w konflikcie kozackim 	<p>– stosuje pojęcie <i>dymitriady</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604–1606), powstanie Chmielnickiego (1648–1658)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego</p> <p>– wymienia przyczyny dymitriad</p> <p>– przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie XVII w.</p> <p>– wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612), ugodę zborowską (1649),</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667)</p> <p>– identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana Wyhowskiego–</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653)</p> <p>– identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji</p> <p>– omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w.</p>	<p>– ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w.</p> <p>– ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy</p> <p>– ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w.</p> <p>– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków</p> <p>– ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polskoliteńskiego</p>

			<p>– opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609–1619</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk</p> <p>– przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje</p> <p>– charakteryzuje specyfikę ludności kozackiej zamieszkującej Kresy Rzeczypospolitej</p>	<p>przedstawia przebieg i skutki dymitriad</p> <p>– wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV</p> <p>– omawia przebieg powstania Chmielnickiego</p> <p>– wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę</p>		
<p>Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Wojna o ujście Wisły • Przyczyny potopu szwedzkiego • Potop szwedzki • Wojna wyzwolenicza ze Szwecją • Klęska Szwecji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>husaria, oligarchia magnacka, liberum veto</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa, ksenofobia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626–1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>regaliści, popularyści, śluby lwowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666)</p> <p>– identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego II Rakoczego –</p>	<p>– ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Zniszczenia wojenne i kryzys gospodarczy • Zmiany ustrojowe i wyznaniowe • Plany reform Jana Kazimierza i rokosz Lubomirskiego 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza Wazy</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w.</p> <p>– wymienia przyczyny potopu szwedzkiego</p> <p>– opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629) rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Władysława Sicińskiego</p> <p>– wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami</p> <p>– omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania</p>	<p>Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604),</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego</p> <p>– omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty</p> <p>– opisuje przebieg wojny polsko-</p>	<p>przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w.</p> <p>– charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	<p>– ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją</p> <p>– ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.</p>
--	--	---	--	--	---	--

			parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i>	szwedzkiej o ujście Wisły – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego – przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego		
Wojny z imperium osmańskim	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wojen z Turcją • Wojna o Mołdawię • Michał Korybut Wiśniowiecki i utrata Podola 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>jasyr</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>malkontenci</i> – lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedeń (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w. – ocenia znaczenie bitwy

	<ul style="list-style-type: none"> • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją • Wyprawa wiedeńska • Koniec wojen z Turcją 	<p>(1621), bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Jana III Sobieskiego - wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa - omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego 	<p>(1684), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego- przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620-1624 - przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego - przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich - wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu - przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa - przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), bitwę pod Parkanami (1683) - identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien - wskazuje na mapie Chanat Krymski - wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków - wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg - omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego - charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Piotra Doroszenki - wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie - wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją - przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	<p>pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>
--	---	--	---	--	---	--

				<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej</p> <p>– przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy</p>		
<p>Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<p>– stosuje pojęcia: <i>złota wolność</i>, <i>sarmatyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie barok w Polsce (od końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej</p>	<p>identyfikuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce</p> <p>– określa wpływ Kościoła katolickiego na szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kalwaria</i>, <i>orientalizacja</i>, <i>makaronizm</i>–</p> <p>lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza</p> <p>– omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój</p>	<p>– lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski (1564)</p> <p>– identyfikuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego</p> <p>– omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.</p>	<p>– ocenia wpływ sarmatyzmu na mentalność i życie codzienne szlachty polskiej</p>

				sztuki baroku w Polsce		
Rozdział V. Epoka oświecenia i rewolucji						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rewolucja przemysłowa w Wielkiej Brytanii • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p> <p>– przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764)</p> <p>– identyfikuje postać François Quesnaya</p> <p>– przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa</p> <p>– omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p>	<p>– ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.</p>

Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm oświecony, trójpodział władzy</i></p> <p>– identyfikuje postać Karola Monteskiusza</p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Europie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Benjamina Franklina, Johna Locke’a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p> <p>– charakteryzuje główne idee oświeceniowe</p> <p>– wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej</p> <p>– charakteryzuje poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza</p> <p>– przedstawia genezę oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia</p> <p>– przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy</p> <p>– przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>masoneria, różokrzyżowcy, iluminaci, sentymentalizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacques’a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques’a-Louisa Davida, Marie Geoffrin, Jonathana Swifta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały tworzeniu tajnych stowarzyszeń</p> <p>– przedstawia działalność tajnych stowarzyszeń epoki oświecenia</p>	<p>– ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia dla dalszego rozwoju nauki i kultury</p>
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi 	<p>– stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie</p>	<p>– lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>– identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>– wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p> <p>– wymienia instytucje charakterystyczne dla ustroju Stanów Zjednoczonych</p>	<p>– lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>– przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>ustawy stemplowej (1765)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Jeffersona</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu</p> <p>– omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia założenia Karty Praw– wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA</p>	<p>prezydenta USA (1787)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Paine’a</p> <p>– przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta)</i>,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p>	<p>– ocenia stosunek Ludwika XVI do</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p><i>monarchia konstytucyjna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: szturm na Bastylie (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789) - identyfikuje postać Ludwika XVI - wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej - wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela 	<p><i>Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789) - identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre'a, Georges'a Dantona - omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego - przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji - wymienia pierwsze reformy konstytuanty 	<p><i>Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstituanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791) - identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès'a, Josepha Marie de La Fayette'a, Jeana-Paula Marata - wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe - przedstawia obozy polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789) - charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne - przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r. 	<p>wydarzeń rewolucyjnych</p>
--	--	--	---	---	---	-------------------------------

				ukształtowane w konstytuancie		
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794)</p> <p>– identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji francuskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny, dyktatoriat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)</p> <p>– identyfikuje postać Georges’a Dantona</p> <p>– omawia okoliczności upadku monarchii we Francji</p> <p>– przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagny”, powstanie w Wandei</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795)</p> <p>– przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)</p> <p>– przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji</p> <p>– przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
Od konsultatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Przejęcie władzy przez Napoleona • Reformy Napoleona 	<p>– stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>dyktatoriat, konsulat, „bitwa trzech cesarzy”</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rządy dyktatoriatu (1794–1799), rządy konsultatu (1799–1804),</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797),</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawiązanie III koalicji</p>	<p>– ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoriatu i konsultatu</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Napoleon cesarzem Francuzów • Wojna z III koalicją 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) - identyfikuje postać Napoleona Bonapartego - wymienia reformy Napoleona Bonapartego - wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> bitwę pod Trafalgarem (1805) - identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I - przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonapartego - charakteryzuje rządy dyktatoratu i konsulatu - opisuje okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz 	<ul style="list-style-type: none"> bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799), konkordat z papieżem (1801) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) - wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej - przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu - wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu 	<ul style="list-style-type: none"> antyfrancuskiej (1805) - wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu - przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską - omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania
Szczyt potęgi i upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi napoleońskiej • Przyczyny wojny z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna, Wielka Armia</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”, „sto dni” Napoleona</i> - lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>” - lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815) 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812-

	<ul style="list-style-type: none"> • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • „Sto dni” Napoleona 	<p>Napoleona na Moskwę (1812–1813)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki – wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją – wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r. 	<p>kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), „sto dni” Napoleona (1815)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój w Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa, Ludwika XVIII – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcie Hiszpanii przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) – identyfikuje postać Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I – omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską – porównuje działania prowadzone przez wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r. 	<p>1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy
--	--	--	---	---	--	--

Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej

<p>Czasy saskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej • Początki panowania Augusta II Mocnego • Wielka wojna północna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy, Collegium Nobilium</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego</p> <p>– wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>państwo policyjne, Familia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700–1721), powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p> <p>– omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>republikanci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709)</p> <p>– identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna</p> <p>– przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p>	<p>– lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego</p> <p>– porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III</p> <p>– charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>– ocenia politykę władców Rosji, Prus i Austrii w okresie absolutyzmu oświeconego–ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego</p> <p>– ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>
---------------------	---	---	---	--	--	---

			<p>pierwszej połowie XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje panowanie Augusta III - przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w. 		
<p>Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i> - lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768-1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773) - lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772) - identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II - charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany, dysydenci, Rada Nieustająca</i> - lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773-1775), powołanie Rady Nieustającej (1775) - identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego - przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego - wymienia reformy sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej - wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773-1775 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i> - lokalizuje w czasie: konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767-1768) - identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego, - wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych - omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej - wyjaśnia, w jaki sposób problem 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768) - omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III - wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego - ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego - ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej

		Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia prawa kardynalne	– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej	dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej		
Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski • Literatura 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.), utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, sentymentalizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Biblioteki Załuskich (1747)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana Piotra Norblina, Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego, Izabeli Czartoryskiej</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

				- przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego		
Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiorze • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad sejmu • Pierwsze reformy • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia konstytucji • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • Wojna w obronie konstytucji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 - V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)</p> <p>- identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>- wymienia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>- wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>protektorat</i>,</p> <p>- lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792-1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <p>- identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki</p> <p>- charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy</p> <p>- charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta rządu królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), przymierze z Prusami (1790), przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)</p> <p>- identyfikuje postacie: Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława</p>	<p>- lokalizuje w czasie uchwalenie Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów (1791)</p> <p>- identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wewnętrznych i zewnętrznych doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni</p> <p>- przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja</p>	<p>- ocenia dorobek Sejmu Wielkiego</p> <p>- ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej</p> <p>- ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p> <p>- ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej</p> <p>- ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji</p>

			<p>wprowadzone na mocy Ustawy rządowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej - przedstawia okoliczności w jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie - przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja - omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej - wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne - przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wymienia postanowienia sejmu 		
--	--	--	--	---	--	--

				grodzieńskiego z 1793 r.		
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiórce • Wybuch powstania • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • III rozbiór Rzeczypospolitej i jego skutki 	<p>– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstania kościuszkowskie (1794–1795)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)</p> <p>– identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki</p> <p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego</p> <p>– omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki</p> <p>– omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej–wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego</p> <p>– przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołki do Warszawy (III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórce</p> <p>– przedstawia okoliczności</p>	<p>– identyfikuje postać Bartosza Głowackiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa</p> <p>– charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>– porównuje poszczególne rozbiory</p>	<p>– ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli</p> <p>– ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego</p> <p>– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwe skutki dla Polski</p>

				wybuchu powstania kościuszkowskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki		
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<p>– stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego</p> <p>– omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>– przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu</p>	<p>anie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802)</p> <p>– identyfikuje postać Karola Kniaziewicza</p> <p>– opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>– przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801),</p> <p>– opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich</p> <p>– wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville</p> <p>– przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo</p>	<p>– omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiórze Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona</p> <p>– ocenia stosunek władz francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy</p>
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego 	<p>– stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy, druga wojna polska, sumy bajońskie</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powołanie Komisji</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym</p>	<p>– ocenia politykę Napoleona wobec Polaków</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności i sukcesy • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa 	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812)</p> <p>– identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego</p> <p>– charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego</p> <p>– wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim</p>	<p>– lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), rozpoczęcie drugiej wojny polskiej (1812)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski– przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tych procesów)</p> <p>– omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego</p>	<p>Rządzącej (1807), bitwę pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego</p> <p>– omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje</p>	<p>ośrodkiem państwowości polskiej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego upadek Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie</p>	<p>– ocenia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży</p>
Rozdział VII. Powrót starego ładu						

<p>Kongres wiedeński i jego następstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kongres wiedeński – cele i zasady • Zmiany polityczne i terytorialne • Święte Przymierze • Próby podważenia systemu wiedeńskiego • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i></p> <p>– lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 – VI 1815), rewolucję lipcową we Francji (1830)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, Ludwika Filipa</p> <p>– wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim</p> <p>– określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza</p> <p>– wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, karbonariusze, Młode Włochy, dekabryści, monarchia lipcowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815), powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego oraz kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <p>– identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I</p> <p>– przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego</p> <p>– wyjaśnia, jak powstał, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński (wskazując</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści, risorgimento, ruch burszów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza</p> <p>– identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe’a Thiersa</p> <p>– charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ruch filhellenistyczny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1830)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wilhelma I, Leopolda I</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego</p> <p>– przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego omawia walkę Belgów o niepodległość</p> <p>– wyjaśnia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej</p>	<p>– ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim</p> <p>– ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim</p>
--	--	--	---	--	---	--

			<p>na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p> <p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p> <p>– przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza</p> <p>- omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji</p>	<p>sprawie Niemiec i Włoch</p> <p>– omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów</p> <p>– omawia przebieg walk o niepodległość Grecji</p>		
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie</p> <p>– wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>proletariat, kapitaliści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: George’a Stephensona, Samuela Morse’a</p> <p>– wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej</p> <p>– omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego proces industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne, luddyci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813)</p> <p>– wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny</p>	<p>– ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty</p>

		skutkowe w ramach tego procesu)		komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej – przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej	– wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy	
Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny nowych nurtów politycznych • Liberalizm • Konserwatyzm • Początki ruchu robotniczego • Początki socjalizmu i komunizmu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke’a, Karola Marksa</p> <p>– wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona</p> <p>– omawia założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym</p> <p>– przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>użyteczność, czartyści, walka klas</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Chateaubrianda, Fryderyka Engelsa</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836–1848)</p> <p>– wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które –</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>falanster</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Josepha de Maistre’a, Louisa de Bonalda, Adama Jerzego Czartoryskiego, Charles’a Fouriera, Roberta Owena</p> <p>– wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów</p> <p>– przedstawia cele i skutki działalności czartystów</p> <p>– przedstawia powody, dla których konserwatyści</p>	<p>– ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych</p> <p>– ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa</p>

			<p>rozwój ruchu robotniczego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe</p>	<p>socjalistów i komunistów</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy</p> <p>– omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania</p>	<p>krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.</p>	
Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w krajach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiosnie Ludów 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848–1849)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema</p> <p>– omawia przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– przedstawia skutki Wiosny Ludów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe</i>, <i>Parlament Frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza</p> <p>– wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>bankiety</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga,</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczaną w Europie (1845–1847), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego</p> <p>– przedstawia, jak zmieniła się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej</p>	<p>– ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu</p> <p>– oceń trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów</p>

			<p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>	<p>Fryderyka Wilhelma IV</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>– opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p>	<p>– omawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów</p>	
Rozdział VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim						
Ład wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Rzeczpospolita Krakowska • Galicja • Ziemie zabrane • Polska nauka i oświata w 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818), wprowadzenie</p>	<p>– lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p>	<p>– ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych</p> <p>– ocenia, czy ustrój Rzeczypospolite</p>

	<p>pierwszej połowie XIX wieku</p>	<p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p>	<p>Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <p>– przedstawia sposób zarządzania Galicją</p> <p>– wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego</p> <p>– wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji</p> <p>– omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej</p> <p>– omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych</p> <p>– omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim</p> <p>– przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830</p>	<p>– przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– j Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej</p>
--	------------------------------------	---	---	---	--	--

<p>Królestwo Polskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji • Pierwsze spiski 	<p>– stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i>, <i>opozycja nielegalna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim</p> <p>– wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kaliszanie</i>, <i>cenzura</i>, <i>prewencyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara z polską opozycją (1820), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Zajączka</p> <p>– charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r.</p> <p>– wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)</p> <p>– identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Stanisława Staszica</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie</p> <p>– omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki</p>	<p>– wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem carskiej dynastii Romanowów</p> <p>– opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane</p>	<p>– ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw</p>
--------------------------	--	---	---	--	---	---

<p>Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego 	<p>– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie wojny z Rosją (II 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego</p> <p>– wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego</p> <p>– wskazuje główne etapy wojny z Rosją</p> <p>– wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska</i>, <i>katorga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza</p> <p>– omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego</p> <p>– opisuje wydarzenia nocy listopadowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ rosyjsko-austriacki (1833)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831), obronę Warszawy (6–8 IX 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego</p> <p>– omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordona</p> <p>– przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym</p> <p>– charakteryzuje działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej</p> <p>– przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego</p>	<p>– ocenia postawę przywódców powstania</p> <p>– ocenia skutki klęski powstania listopadowego - ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe</p>
------------------------------	--	--	--	--	--	---

			<p>– przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy</p> <p>– przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym</p>	<p>– omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego</p> <p>– omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego</p>		
<p>Wielka Emigracja i konspiracja w kraju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy po upadku powstania listopadowego • Emigracyjne stronnictwa polityczne • Działalność spiskowa w ziemiach polskich • Polski romantyzm • Romantyzm na emigracji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>romantyzm, Wielka Emigracja</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką</p> <p>– wymienia stronnictwa</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>emisariusz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822), powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kierunek emigracji polskiej w latach 1831–1832</p> <p>– identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Szymona Konarskiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836)</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Piotra Ściegiennego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840–1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, Karola Levittoux, Edwarda Dembowskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej</p>	<p>– ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p> <p>– ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski</p>

		polityczne Wielkiej Emigracji	<ul style="list-style-type: none"> - omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej - charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami 	<p>polskiej świadomości narodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym - wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania 	<p>rządy państw Europy Zachodniej</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami 	
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie w 1846 roku • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji • Następstwa Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>rabacja</i> - lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II-III 1846) - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej - omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848) - identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Ludwika Mierosławskiego - omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego - przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim i Galicji (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>serwituty</i> - lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848) - identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Edwarda Dembowskiego - omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848) - identyfikuje postać Wacława Zaleskiego - wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg - wskazuje, które spośród zmian 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków

				Towarzystwa Demokratycznego Polskiego - wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznańskim poniosły klęskę - omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim	dokonanych w XIX w.mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa	
--	--	--	--	---	--	--